

Ne jau par nosaukumu balso

Autors: Aksels Rēts

Publicēšanas datums: Lauku Avīze, 2002. gada 8. augusts.

Rubrika: Vēlēšanu "Lauku Avīze" (7. lpp.)

Nu jau ceturtajās parlamenta vēlēšanās, kas notikušas pēc neatkarības atgūšanas, ir piedalījusies daudz dažādu partiju, kuru nosaukumi reizēm uzjautrina, reizēm pārsteidz, reizēm rada daudz dažādu jautājumu.

Daudzi no tiem neko tā īsti arī nepasaka — nedz programmu, nedz pārstāvēto sabiedrības slāni vai ideoloģiju kā, piemēram, "**Latvijas celš**", "**Jaunais laiks**", "**Jaunā partija**", "**Pirmā partija**".

Klasiski Eiropā tiek lietoti tādi partiju nosaukumi kā sociāldemokrāti, kristīgie demokrāti, liberāļi vai konservatīvie. Tie radušies vēsturiski, kad liberāļi pretojās absolūtai karaļa varai, bet sociāldemokrāti cīnījās par strādnieku tiesībām pret rūpnīcu īpašniekiem. Konservatīvie mēģināja atkal saglabāt vecās struktūras, bet dažās valstīs šīs partijas ieguva kristīgo demokrātu nosaukumu, kas lielā mērā bija atkarīgs no tā, cik liela ietekme tajā ir reliģiskajām vērtībām. Citur iecienīts ir arī "**Tautas partijas**" vārds vai partijas nosaukumā parādās vārds "zemnieku". Kad pēc Otrā pasaules kara Rietumeiropā materiālie konflikti sabiedrībā zaudēja savu nozīmi, partiju pulkam piebiedrojās arī jauna partija, kura pārstāvēja aizsardzības un pretkara idejas.

Latvijas apstākļi līdzīgi kā citās postkomunistiskajās valstīs ir bijuši atšķirīgi. Partijas nav izaugušas no sabiedriskām kustībām, bet ir šķēlšanos un pārdibināšanas rezultāts. Tautas fronte un LNNK ir savā ziņā izņēmumi. Pirms kļūšanas par partijām tās bija arī lielas kustības. Bet tās zaudēja popularitāti, kad neatkarība kā galvenais mērķis bija sasniegts. Pārgrupēšanās procesa beigās palika partijas ar mazu biedru skaitu ar daudziem bijušajiem kompartijas politiķiem priekšgalā. Tauta šajos gados ir bijusi pasīva un Latvijā nav radušās partijas no tautas vidus.

Kā visās Austrumeiropas valstīs arī Latvijā nebija sevišķi izteikti tādi sabiedriskie konflikti, kas veicināja savā laikā tradicionālo partiju dibināšanu. Vēlētāji ar šiem Eiropai klasiskajiem nosaukumiem neko īsti nesaista. Tāpēc arī sociāldemokrāti un kristīgie demokrāti bija mazāk veiksmīgi nekā partijas ar dažādiem īpatnējiem nosaukumiem, tā notika ne tikai Latvijā.

Protams, nedrīkst arī aizmirst negatīvu attieksmi pret vārdu "partija". Tas cilvēkiem saistās ar to vienu vienīgo, kas kādreiz bija. Arī pašreizējo partiju valdīšana lielākajā sabiedrības daļā radījusi drīzāk vilšanos. Un nav arī brīnums, ka partijas izvairās no vārda "partija", nosaucot sevi par apvienībām un kustībām. Labākajā gadījumā ar "Jauno laiku" var saistīt cerības uz jauniem laikiem, kamēr diez vai Pirmā partija 8. Saeimā varēs kļūt par tādu.

Tomēr ne tikai Latvijā notiek kaut kas līdzīgs. Arī lielie kristīgie demokrāti Vācijā saucas par savienību. Jociņgs nosaukums bijis Hamburgā "Partija partijas vietā". Francijā tikko vinnēja partija "Prezidenta vairākumam", bet Itālijas premjera Berlusconi partija saucas "Forza Italia" ("Priekš Itālijas"). Galu galā vēlētājam tik un tā jāieskatās programmā vai arī jāseko partiju darbībai. Ne jau pēc nosaukuma vien var spriest, par ko balsot.

Aksels Rēts, vācu politologs